

Ålands vattenbruksstrategi 2021- 2030

Godkänd

10.2.2022

Bakgrund

- Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken har vattenbruket getts ett utökat fokus, med mål att undanröja klyftan mellan EU:s konsumtion och produktion av fisk och andra marina organismer på ett hållbart sätt.
- Av den totala mängden fisk och andra marina organismer inom EU under år 2017 kom:
  - 9 % eller 1,37 milj. ton från EU:s vattenbruk
  - 28 % motsvarande 4,02 milj. ton från EU:s yrkesfiskesektor.
  - 63 % eller 9,21 milj. ton från importerade produkter.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitikens artikel 34 uppmanades medlemsländerna att inför programperioden 2014 – 2021 utarbeta en vattenbruksstrategi omfattande:

- Administrativa förenklingar.
- Rimlig säkerhet angående tillträde till vatten.
- Indikatorer för miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet.
- Bedömning av eventuella gränsöverskridande effekter.
- Skapande av synergier mellan bransch och forskning.
- Främjande av hållbara och högkvalitativa livsmedel.
- Ökade positiva miljöeffekter och minskat tryck på fiskbestånd som inte är biologiskt hållbara.

Inför den nya programperioden 2021 - 2027

- Kommissionen har tagit fram nya strategiska riktlinjer, KOM (2021) 236 final, för vattenbruket och medlemsländernas vattenbruksstrategier.
- Riktlinjerna syftar till att ge EU:s medlemsländer en gemensam vision så att vattenbruket i EU kan utvecklas på ett sätt som bidrar till EU:s nya tillväxtstrategi, den gröna given.
- Kommissionen har uppmanat medlemsländerna att se över sina vattenbruksstrategier i enlighet med de nya riktlinjerna.
- Stöd som beviljas genom det kommande fiskeriprogrammet måste vara förenliga med vattenbruksstrategin.

Syftet med de nya strategiska riktlinjerna

Att skapa en vattenbrukssektor som

- är konkurrenskraftig och resilient,
- tryggar försörjningen av näringsrika och hälsosamma livsmedel,
- minskar EU:s beroende av importerade fisk- och skaldjursprodukter,
- skapar ekonomiska möjligheter och arbetstillfällen

samt

- blir en global referens för hållbarhet.

För att uppnå visionen måste man arbeta för att uppnå följande inbördes sammankopplade mål:

- Bygga upp resiliens och konkurrenskraft
- Delta i den gröna omställningen
- Säkerställa samhällets acceptans och information till konsumenterna
- Öka kunskapen och innovationen

I regeringsprogrammet för Ålands landskapsregering lyfts fiskodlingen som en viktig näringsgren för den hållbara utvecklingen.

Man skriver att ”odlad fisk är ett hälsosamt livsmedel och en viktig exportprodukt. Näringen skapar arbetsplatser och bidrar till en livskraftig skärgård. Landskapsregeringen vill bidra till att näringen kan utvecklas till en framgångsrik socialt och miljömässigt hållbar bransch”.

I Finland har den sittande regeringen i sitt regeringsprogram fastställt att ”utbudet av inhemsk fisk och andelen inhemsk fisk av konsumtionen ökas, på ett hållbart sätt, genom ett program för främjandet av inhemsk fisk”.

Målet är att finländarna skall äta fisk 2,5 gånger i veckan.

Förutom viktiga ekonomiska och sysselsättningsmässiga samhällseffekter beräknas folkhälsofördelarna uppgå till 1 – 2 miljarder euro och klimatavtrycket minska med i genomsnitt ca 5 – 6 procent.

Med beaktande av

- Europeiska kommissionens strategiska riktlinjer,
- regeringsprogrammet för Ålands landskapsregering

och

- att Finland, vars ambitioner är en ökad konsumtion av inhemsk fisk, är den viktigaste exportmarknaden för den åländska fiskerinäringen

har landskapsregeringen ställt upp en vision för det åländska vattenbrukets utveckling för den kommande perioden 2021 – 2030.

Vision för det åländska vattenbruket

Vattenbruksnäringen är en framgångsrik, socialt och miljömässigt hållbar bransch som producerar hälsosamma livsmedel av hög kvalitet samt är en drivande aktör i den gröna omställningen.

Vattenbruket är en konkurrenskraftig näring som skapar arbetsplatser och bidrar till en livskraftig skärgård, ger exportintäkter och bidrar till landets självförsörjningsgrad.

Det åländska vattenbruket producerar 10 000 ton/år utan att äventyra uppnåendet av målen för vatten- och miljöstatusen.

För att uppnå visionen har man gjort följande strategiska val med tillhörande åtgärder.

- 1. En konkurrenskraftig verksamhetsmiljö som sporrar till förnyelse och hållbar tillväxt.*
- 2. Hållbarhet, ansvarstagande och acceptans.*
- 3. Fiskens välbefinnande och hälsa.*

Strategiskt val 1.

En konkurrenskraftig verksamhetsmiljö som sporrar till förnyelse och hållbar tillväxt

Åtgärder 1 - 4:

1. I samråd med näringen och med landskapsregeringens regeringsprogram som grund antas den framtagna vattenbruksstrategin som ram till ett första innovations- och utvecklingsprogram för den åländska vattenbruksnäringen i syfte att stimulera näringen att utveckla, effektivera och förfinas sin teknik. Uppföljning av strategins genomförande görs genom en arbetsgrupp som tillsätts för ändamålet. Landskapsregeringen avser även att tillsammans med näringen delta i närliggande regioners innovationsarbete.
2. Stöda en hållbar och lönsam tillväxt hos näringen, med fokus på ökad konkurrenskraft och förnyelse, genom att kanalisera medel från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens operativa program till vattenbrukssektorn.
3. Framtagande av en transparent och förutsägbar lagstiftning med tydliga förutsättningar för näringens verksamhet.
4. Utarbeta en lokaliseringsplan för ett optimalt, såväl miljömässigt som ekonomiskt, vattenbruk, som utöver vattenbruket även beaktar andra sektorers behov.

Strategiskt val 1.

En konkurrenskraftig verksamhetsmiljö som sporrar till förnyelse och hållbar tillväxt

Åtgärder 5 - 10:

5. Stöda utvecklingen av samarbetet mellan näringen och den offentliga sektorn i syfte att skapa utrymme för innovationer och utveckling.
6. Möjliggöra tillstånd för forsknings- och utvecklingsprojekt.
7. Stöda pilotprojekt för utprovning av ny teknik, innovationer inkluderande nya odlingsformer och arter samt övervakning/uppföljning.
8. Stöda åtgärder för att säkerställa en hög livsmedelskvalitet för vattenbruksprodukter genom hela värdekedjan.
9. Stöda åtgärder för att främja den lokala marknaden och stärka den närodlade fiskens efterfrågan hos konsumenterna.
10. Stöda och delta i EU:s samordnade kampanjer för vattenbruket.

Strategiskt val 2.

Hållbarhet, ansvarstagande och acceptans

Åtgärder 1 - 9:

1. Delta i framtagandet av metoder och verktyg för bedömning av vattenbrukets miljökonsekvenser.
2. Stöda offentliga och enskilda aktörers forskning och innovationer bl.a med fokus på att minska näringsbelastningen och avlägsnandet av näringsämnen inkluderande återvinning av slam.
3. Stöda utbildning, kompetensutveckling och nätverksskapande åtgärder genom varje steg av närings verksamhet i syfte att skapa medvetenhet hos alla involverade medarbetare och bidra till ökat kunskapsutbyte.
4. Skapa incitament för åtgärder som minskar näringsutsläppen och främja cirkulär ekonomi.
5. Stöda närings åtgärder för minskad näringsbelastning och energieffektivisering.
6. Stöda utvecklingen och användningen av lokalt producerade foder innehållande lokala, välförvaltade och cirkulära foderråvaror som minskar beroendet av import och belastningen på överutnyttjade fiskbestånd.
7. Stöda framtagandet av en livscykelanalys för vattenbruksprodukter
8. Stöda åtgärder för ett bättre tillvaratagande av vattenbrukets sidoströmmar för att därigenom minska avfallsbelastningen och skapa mervärde och ekonomisk tillväxt genom resurseffektivitet.
9. Stöda närings projekt för förbättrad kommunikation och information.

Strategiskt val 3. Fiskens välbefinnande och hälsa.

Åtgärder 1 - 5:

1. Stöda näringens deltagande i forskningsprojekt för förebyggande av sjukdomsspridning och främjande av god fiskhälsa samt för att även fortsättningsvis hålla antibiotika- och annan läkemedelsanvändning på lägsta möjliga nivå.
2. Stöda utbildningsprojekt för näringens involverade för att höja förmågan att i ett tidigt skede upptäcka eventuella sjukdomsfall.
3. I smittskyddssyfte utreda möjligheter till flyttningar av beviljade odlingstillstånd vid sjukdomsfall och situationer som kräver karantänstider för befintliga odlingsplatser.
4. Stöd för att skydda den odlade fisken mot rovdjur och fåglar för att på så vis minska risken för fysiska skador och stress.
5. Stöd för enskilda åtgärder för fiskens välbefinnande och upprätthållande av god fiskhälsa.

Samhälls- och miljöeffekter

Samhällseffekter	2017	2030	Förändring
Produktion fisk/år, miljoner kg	6,0	10,0	+ 4,0
Produktion rom/år, miljoner kg	0,24	0,40	+ 0,16
Produktionens värde/år, miljoner €	37,13	55,10	+ 18,97
Antal sysselsatta/år, direkt inom fiskodling	47,50	53,17	+ 5,67
Antal sysselsatta/år inom rensning, förpackning och försäljning	47,00	78,33	+ 31,33
Miljöbelastning			
Specifik kvävebelastning, g/kg	40,90	24,50	-16,40
Total kvävebelastning, ton	245,33	Äventyrar inte målen för vatten- och miljöstatusen.	
Specifik fosforbelastning, g/kg	3,80	2,30	-1,50
Total fosforbelastning, ton	23,06	Äventyrar inte målen för vatten- och miljöstatusen.	

Förutom de direkta effekterna för vattenbruket beräknas utvecklingen även ha en stor positiv inverkan på sysselsättningen inom transportbranschen, samt inom den del av fiskförädlingsindustrin som inte är direkt knuten till vattenbrukssektorn.

Utvecklingen bidrar även till uppnåendet av målen i riksregeringens program för inhemsk fisk.

Med tanke på det senaste årets händelser räknar man även med att näringen och dess utveckling är av betydelse för självförsörjningsgraden, såväl för Åland som för hela Finland.